

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи

Робоча програма навчальної дисципліни
ОК 04 «ПЕДАГОГІКА НОВІТНЬОЇ ШКОЛИ»

Галузь знань **01 «Освіта/Педагогіка»**

Спеціальність **014 «Середня освіта (Природничі науки)»**

Освітньо-професійна програма **«Середня освіта (Природничі науки)»**

Факультет **психолого-природничий**

2021-2022 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка новітньої школи» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 014 «Середня освіта (Природничі науки)» освітньої професійної програми «Середня освіта (Природничі науки)».

Розробники: І. В. Малафійк, д.пед. н., професор

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка новітньої школи» затверджена на засіданні кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи.

Протокол від «31» серпня 2021 року, № 7

Завідувач кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи

_____ (д.пед.н., проф. І. В. Малафійк)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету

Протокол від «01» вересня 2021 року № 5

Голова навчально-методичної комісії

психолого-природничого факультету

доц. Сяська І.О.

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>	<i>Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>	
		<i>Форма навчання</i>	
		<i>Денна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
<i>Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3,0</i>	<i>Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»</i>	<i>Нормативна</i>	
<i>Змістових модулів – 3 Загальна кількість годин – 90 Потижнєве навантаження – 1,5 години</i>	<i>Спеціальність 014 «Середня освіта (Природничі науки)»</i>	<i>Рік підготовки</i>	
	<i>Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Природничі науки)»</i>	1	
		<i>Семестр</i>	
	<i>Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)</i>	1	
		<i>Лекції</i>	
		20	6
		<i>Практичні</i>	
		10	4
		<i>Самостійна робота</i>	
		60	80
		<i>Індивідуальні завдання</i>	
		<i>Творчі завдання</i>	
	<i>Форма контролю</i>		
<i>Іспит</i>			

Анотація курсу:

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка новітньої школи» розроблена для здобувачів другого (магістерського) рівня галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 014 «Середня освіта (Природничі науки)» оволодіння майбутніми вчителями й науковцями методологією педагогічної науки, знаннями закономірностей функціонування системи новітньої освіти і її складових, ознайомлення з інноваційними технологіями, методами, засобами навчання, виховання, школознавства в системі новітньої школи; розвитком професійного мислення, формування у здобувачів вищої освіти розуміння високої значущості педагогічної праці у суспільному прогресі людства, розвиток практичних умінь і навичок творчого дослідницького підходу до організації педагогічної діяльності в умовах новітньої школи.

Програма складається з 3 змістових модулів: загальна характеристика дидактичної системи новітньої школи; дидактичний цикл як модель процесу навчання в новітній школі; компетентісний підхід у новітній школі.

У **змістовий модулі 1** (загальна характеристика дидактичної системи новітньої школи) розкрито: основні поняття і категорії педагогіки новітньої школи, методи науково-педагогічних досліджень; дидактична система та її характеристика; цілепокладання в новітній школі; рівні засвоєння знань, закон ступеневого розвитку.

Змістовий модуль 2 (дидактичний цикл як модель процесу навчання в новітній школі) розкриває: поняття дидактичного циклу в педагогіці; характеристика цілей навчання; цикл як дидактична система та її характеристики; процес навчання в новітній школі у фокусі елементів циклу; зворотний зв'язок у циклі, корекція.

У **змістовому модулі 3** (компетентісний підхід у новітній школі) розкрито: поняття компетенції та кмпетентності, компетенція як предметно-змістове утворення; механізми реалізації компетентісного підходу у дидактиці; формування компетенцій під час вивчення природничих предметів; діяльнісний підхід у формуванні компетенцій; взаємопов'язана сукупність пізнавальної та навчальної складових у діяльності; ступінчатий характер процесу засвоєння знань у новітній школі; закони й закономірності процесу навчання під кутом зору компетентісного підходу; пояснювально-ілюстративне навчання у площині компетентісного підходу; проблемне навчання у площині компетентісного підходу; диференційоване навчання крізь призму компетентісного підходу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Становлення України як самостійної держави, її національне відродження та перехід до ринкових відносин кардинально впливають на роль фахівців з вищою освітою. Особливе місце серед них посідають майбутні педагоги новітньої школи як високо компетентні й всебічно освічені фахівці сфери вищої освіти, рівень фахової й психолого-педагогічної підготовки яких повинен забезпечити актуальні соціально-педагогічні потреби українського суспільства в умовах реалізації Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті. Зміни соціальних, економічних умов життя України не обминули й освітню сферу, що вимагає нових підходів у вивченні й осмисленні закономірностей організації освітнього процесу у новітній школі. Педагогіка новітньої школи вивчає закони й закономірності організації, управління та контролю якості освітнього процесу у новітній школі, що покликаний відповідати кінцевій меті цієї педагогічної системи, спрямованої на підготовку високоосвічених, всебічно розвинених особистостей, здатних до критичного мислення; патріотів з активною позицією, які діють згідно з морально-етичними принципами й здатними приймати відповідальні рішення, поважають гідність і права людини; інноваторів, здатних змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі спеціальності. Навчальна дисципліна «Педагогіка новітньої школи» є нормативною дисципліною для підготовки магістрів як фахівців другого освітньо-наукового рівня. Її засвоєння є підґрунтям соціально-гуманітарної та професійно-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти, що надає можливість значно розширити їх науково-педагогічну компетентність і культуру, сформувати професійно-педагогічний кругозір і світогляд, а також набути професійну готовність до здійснення функцій науково-педагогічної діяльності педагога як ефективного фахівця в сфері освітньої діяльності. Вивчення означеної дисципліни базується на предметних компетенціях, сформованих під час вивчення курсів: «Філософія», «Історія», «Психологія», «Педагогіка», «Соціологія», «Культурологія»,

«Анатомія та фізіологія» тощо. Оволодіння теоретичними основами, практичними вміннями і навичками з педагогіки новітньої школи є підґрунтям для проходження магістрами науково-педагогічної практики в освітніх закладах.

Метою курсу є теоретична підготовка здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня до здійснення дидактичної, науково-методичної й інноваційної педагогічної діяльності в новітній школі шляхом формування їх інтересу, здатності й готовності до самостійного пізнання актуальних проблем методології, дидактики та теорії виховання в новітній школі, опанування сучасних технологій з організації професійної освіти майбутніх фахівців, менеджменту самостійно-дослідницької та наукової діяльності.

Основні завдання курсу:

- ✓ розкрити сутність основних теоретичних концепцій і методологічних підходів, категорій і понять, закономірностей та принципів навчання і виховання;
- ✓ забезпечити практичне оволодіння магістрами традиційних й інноваційних методів, форм та технологій навчання й виховання;
- ✓ розкрити теоретичні підходи й забезпечити опанування магістрами провідних стратегій діяльності сучасного освітянина по формуванню соціально й професійно важливих якостей особистості;
- ✓ ознайомити з основами освітнього менеджменту в новітній школі;
- ✓ долучити до усвідомлення значущості педагогічних інновацій для подальшої модернізації освіти;

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня повинен **знати**:

- перспективи розвитку освітнього процесу в Україні в контексті інтеграції у європейський освітній простір;
- сутність актуальних проблем розвитку новітньої школи в Україні та світі, шляхів і способів оновлення змісту виховання і навчання в умовах модернізації освітнього процесу в контексті євроінтеграції, інтерналізації міграції, інформатизації та глобалізації суспільства;
- компоненти та джерела змісту навчання;
- зміст державних нормативних документів про освіту;
- сутність стратегічних завдань та пріоритетних напрямів модернізації та реформування національної системи освіти;
- теоретичні й організаційно-процесуальні, методичні засади навчально-виховного процесу у закладах освіти України;
- актуальні завдання дидактики та теорії виховання новітньої школи та підходи до їх реалізації;
- сутність системного підходу до здійснення педагогічної діяльності в умовах освіти в новітній школі;
- основні види методів принципів та форм організації навчального процесу та специфіку оптимізації їх підбору відповідно до вимог та потреб;
- типологію форма навчання в новітній школі;
- види і форми контролю у новітній школі;
- психолого-педагогічні особливості формування особистості вихованця та учнівських груп, керівництва ними;
- організаційне та змістово-методичне забезпечення позанавчальної виховної роботи у новітній школі;
- зміст мети і провідних завдань професійного виховання вихованців;
- поняття про педагогічну майстерність педагога як необхідну умову забезпечення результативності навчально-пізнавальної діяльності учнів та педагогічний імідж;
- специфіку способів формування національної свідомості учнівської молоді, її громадянської, гендерної, моральної та професійної культури;

- зміст основних напрямів виховання учнів у процесі навчання та у позанавчальний час.

вміти:

- ✓ застосовувати набуті знання у безпосередній практичній діяльності;
- ✓ моделювати та здійснювати педагогічний експеримент, правильно і ефективно обирати та застосовувати методи науково-педагогічного дослідження;
- ✓ узагальнювати та використовувати передовий педагогічний досвід і сучасні досягнення вітчизняної і зарубіжної педагогічної науки;
- ✓ методично правильно обирати й застосовувати оптимальні методи й форми організації навчально-виховного процесу в новітній школі;
- ✓ аналізувати основні нормативні та державні документи про освіту та функціонування освітніх закладів;
- ✓ працювати з науково-педагогічними й дидактико-методичними першоджерелами;
- ✓ застосовувати отримані теоретичні знання у практиці навчання й виховання;
- ✓ організовувати освітній процес у навчальних закладах із урахуванням традиційних та новітніх технологій навчання й виховання;
- ✓ прогнозувати наслідки впровадження педагогічних інновацій у новітній школі;
- ✓ розробляти плани-конспекти форм організації освітнього процесу;
- ✓ проектувати й ефективно застосовувати різні способи й засоби контролю успіхів учнів, а також здійснювати моніторинг якості освітнього процесу;
- ✓ забезпечувати демократичний, особистісно зорієнтований, гуманістичний стиль керівництва в сфері вищої освіти.

Процес вивчення дисципліни «Педагогіка новітньої школи» спрямований на формування наступних **компетентностей**:

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо на засадах сталого розвитку суспільства та поваги до прав і свобод людини.

ЗК03. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК07. Здатність відповідально ставитися до завдань і обов'язків, мотивувати людей до досягнення спільної мети.

ЗК10. Здатність працювати автономно та в команді, виявляти міжособистісну взаємодію незалежно від походження й культурних особливостей і поваги до різноманітності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність до формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

СК07. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання й виховання учнів з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей і особливих освітніх потреб.

СК08. Здатність застосовувати сучасні методики та інноваційні технології, у тому числі й інформаційні, у професійній діяльності для забезпечення якості освітнього процесу з курсу природничих наук, біології, фізики та хімії у закладах загальної середньої освіти.

СК10. Здатність застосовувати сучасні методики діагностування досягнень учнів, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

СК11. Здатність створювати психологічний мікроклімат в учнівському колективі, що сприяє навчанню й вихованню школярів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей.

СК14. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду для підвищення педагогічної майстерності.

Процес вивчення дисципліни сформульований у термінах **програмних результатів навчання (ПРН)**:

ПРН01. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з психології та педагогіки з метою розвитку загальної культури й соціалізації особистості.

ПРН02. Конструктивно вирішувати особистісно й професійно-значущі проблеми відповідно до загальноприйнятих морально-етичних норм та на основі гармонійного поєднання знань з природничих наук, методики їх навчання і культури педагогічного спілкування.

ПРН11. На основі рефлексії й аналізу передового педагогічного досвіду впроваджувати інновації у власній професійній діяльності та вдосконалювати її впродовж життя.

ПРН12. Використовувати сучасні досягнення в природничій освіті та наукових дослідженнях у власній практиці на уроках, у позаурочній і позакласній роботі.

ПРН15. Самостійно організовувати навчання впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання предметні компетентності.

ПРН16. Дотримуватися норм безпечної поведінки щодо себе, інших людей та збереження навколишнього середовища.

ПРН17. Ефективно взаємодіяти у складі команди, в мультидисциплінарному й полікультурному оточенні з дотриманням сучасних принципів толерантності, діалогу та співробітництва.

У **змістовий модулі 1** (загальна характеристика дидактичної системи новітньої школи) розкрито: основні поняття і категорії педагогіки новітньої школи, методи науково-педагогічних досліджень; дидактична система та її характеристика; цілепокладання в новітній школі; рівні засвоєння знань, закон ступеневого розвитку.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ НОВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Тема 1.1. Виховання – фундаментальна основа буття людського суспільства.

Роль праці у виникненні виховання. Напрями розвитку людської цивілізації. Окремі теорії походження виховання. Перші кроки становлення освіти й н школи в Україні.

Становлення і розвиток педагогіки як науки про виховання людини. Етапи розвитку педагогіки. Погляди учених про об'єкт і предмет педагогіки. Комплексний характер науки про виховання людини. Основні поняття і категорії педагогіки. Становлення і розвиток дидактики.

Тема 1.2. Дидактичні дослідження.

Методи науково-педагогічного дослідження. Методологічні засади дидактики. Про історичне та логічне в теоретичному пізнанні педагогічних явищ і фактів.

Методи емпіричного і теоретичного дослідження у дидактиці. Емпіричні методи дидактичного дослідження. Методи теоретичного дослідження у дидактиці.

Метод моделювання у дидактичних дослідженнях. Основна функція моделі. Приклади застосування методу моделювання.

Метод тестів у педагогічних дослідженнях. Поняття про вимірювання. Тест. Характеристика тесту.

Метод кваліметриї. Поняття про кваліметрію. Про окремі аспекти кваліметричного підходу.

Системний підхід у дидактичних дослідженнях. Поняття системи. Метод системно-змістової декомпозиції знань.

Тема 1.3. Дидактична система.

Мета і цілі навчання: спільне та відмінне. Ієрархічність цілей і мети навчання й виховання.

Категорії вираження досвіду. Знання як система. Уміння й навички. Досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісне ставлення.

Змістовий модуль 2 (дидактичний цикл як модель процесу навчання в новітній школі) розкриває: поняття дидактичного циклу в педагогіці; характеристика цілей навчання; цикл як дидактична система та її характеристики; процес навчання в новітній школі у фокусі елементів циклу; зворотний зв'язок у циклі, корекція.

Змістовий модуль II. ДИДАКТИЧНИЙ ЦИКЛ ЯК МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ В НОВІТНІЙ ШКОЛІ.

Тема 2.1. Загальна характеристика процесу навчання.

Навчання як спільна діяльність педагога й вихованця. Актуальні завдання сучасної дидактики. Методологічні засади процесу навчання та його рушійні сили. Суб'єктно-суб'єктна та суб'єктно-об'єктна взаємодії як цілісні утворення. Посередник у суб'єктно-суб'єктній взаємодії – цілісне дидактичне утворення. Суб'єктно-об'єктна взаємодія.

Учіння як система. Система «Учіння як специфічний вид пізнання». Визначення функціонально-морфологічних компонентів системи «Учіння на основі вирішення проблеми». Основні висновки щодо застосування системної призми до учіння як багатовидової діяльності учня. Учіння на основі теорії поетапного формування розумових дій. Учіння на основі вирішення проблеми. Учіння на основі теорії Ельконіна-Давидова. Ступеневий характер процесу засвоєння знань.

Тема 2.2. Принципи, закони, закономірності та правила навчання.

Система принципів навчання. Правила навчання. Основні характеристики системи принципів навчання. Природовідповідність як аксіома педагогіки. Принципи навчання. Правила навчання за А. Дістервегом. Закони та закономірності навчання.

Про сутність понять: закон, закономірність. Закони та основні закономірності навчання.

Тема 2.3. Зміст освіти й навчання. Методи і засоби навчання.

Проблема змісту освіти й навчання. Про співвідношення понять освіти, виховання та навчання. Теорії матеріальної й формальної освіти. Питання теорії змісту освіти. Суперпозиція інтересів особистості та суспільстві.

Методи й засоби навчання. Загальна характеристика методу навчання. Метод навчання як система. Класифікація методів навчання. Рівнева класифікація методів навчання. Методи контролю, перевірки й оцінки навчальних досягнень учнів. Оцінювання навчальних досягнень учнів. Рівні засвоєння. Функція контролю та самоконтролю у

навчанні. Засоби навчання. Та їх функції. Функції засобів навчання. Сучасні засоби навчання.

Тема 2.4. Організаційні форми навчання.

Класно-урочна система навчання. Форми організації навчання: індивідуальна та групова. Різноманітність форм організації навчання. Урок як форма організації навчального заняття. Урок як елемент класно-урочної системи навчання. Урок у системі особистісного орієнтованого та особистісно-розвивального навчання. Класифікація форм організації навчання. Теорія уроку. До проблеми елементів системи «Крок». Цільова стратегія навчання. Нетрадиційний урок як розвиток структури традиційного.

У *змістовому модулі 3* (компетентісний підхід у новітній школі) розкрито: поняття компетенції та кмпетентності, компетенція як предметно-змістове утворення; механізми реалізації компетентісного підходу у дидактиці; формування компетенцій під час вивчення природничих предметів; діяльнісний підхід у формуванні компетенцій; взаємопов'язана сукупність пізнавальної та навчальної складових у діяльності; ступінчатий характер процесу засвоєння знань у новітній школі; закони й закономірності процесу навчання під кутом зору компетентісного підходу; пояснювально-ілюстративне навчання у площині компетентісного підходу; проблемне навчання у площині компетентісного підходу; диференційоване навчання крізь призму компетентісного підходу.

Змістовий модуль III. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У НОВІТНІЙ ШКОЛІ

Тема 3.1. Компетенція та компетентність.

Поняття компетенції та кмпетентності, компетенція як предметно-змістове утворення; механізми реалізації компетентісного підходу у дидактиці; формування компетенцій під час вивчення природничих предметів; діяльнісний підхід у формуванні компетенцій; взаємопов'язана сукупність пізнавальної та навчальної складових у діяльності; ступінчатий характер процесу засвоєння знань у новітній школі; закони й закономірності процесу навчання під кутом зору компетентісного підходу; пояснювально-ілюстративне навчання у площині компетентісного підходу; проблемне навчання у площині компетентісного підходу; диференційоване навчання крізь призму компетентісного підходу.

Тема 3.2. Диференційоване й розвивальне навчання як його особливі види

Загальна характеристика диференційованого навчання. Історія диференційованого навчання. Теоретичні засади диференційованого навчання. Види диференціації навчання: зовнішня та внутрішня. Класичні теорії розвивального навчання. Аналіз теорій розвивального навчання. Дидактична система Занкова. Концепція Ельконіна-Давидова. Системно-розвивальне навчання. Принцип системної диференціації у навчанні. Навчання на основі руху пізнання від предметно-системоцентризму.

Тема 3.3. Технологічність процесу навчання.

Технологія навчання. Сутність програмованого навчання. Алгоритми у навчанні. Проблемне навчання. Модульне навчання. Системна природа модуля. Продуктивне та проєктне навчання. Інтерактивне навчання. Процес навчання крізь призму синергетичного підходу.

4. Структура навчальної дисципліни

	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
--	-----------------------------	------------------------------

Назва змістових модулів і тем	Усього	Л.	Пр.	Лаб.	С.р.	Усього	Л.	Пр.	Лаб.	С.р.
Змістовий модуль І. ГЕНЕЗА ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВИТОКИ, ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВДЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ШКОЛИ										
Тема 1.1. Дидактика як галузь педагогічних знань.	10	2	1	-	7	10	0,5	0,5	-	9
Тема 1.2. Дидактичні дослідження.	10	2	1	-	7	10	1	1	-	8
Тема 1.3. Дидактична система	10	2	1	-	7	10	1	-	-	9
Змістовий модуль ІІ. ОСНОВИ ДИДАКТИКИ ТА ТЕОРІЇ ВИХОВАННЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ										
Тема 2.1. Загальна характеристика процесу навчання.	9	2	1	-	6	9	0,5	0,5	-	8
Тема 2.2. Принципи, закони, закономірності та правила навчання.	9	2	1	-	6	9	0,5	0,5	-	8
Тема 2.3. Зміст освіти й навчання. Методи й засоби навчання.	11	2	1	-	8	11	0,5	0,5	-	10
Тема 2.4. Організаційні форми навчання.	11	2	1	-	8	11	0,5	0,5	-	10
Змістовий модуль ІІІ. ОСОБИСТІТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ										
Тема 3.1. Компетенція та компетентність	10	2	1	-	7	10	0,5	0,5	-	9
Тема 3.2. Диференційоване і розвивальне навчання	10	2	1	-	7	10	0,5	0,5	-	9
Тема 3.3. Технологічність процесу навчання	10	2	1	-	7	10	0,5	0,5	-	9
Усього годин:	90	20	10	-	60	90	6	4	-	80

5. Теми практичних занять

№ п/п	Тематика	Кількість годин
1.	Цикл як дидактична система та її характеристика. Цілепокладання у новітній школі	2
2.	Проблемне навчання у площині компетентісного підходу	2
3.	Процес навчання у вищій школі у фокусі елементів циклу.	2
4.	Закони і закономірності процесу навчання під кутом зору компетентісного підходу	2
5.	Пояснювально-ілюстративне навчання у площині корекційного підходу	2
Усього:		10

6. Самостійна робота

№ п/п	Тематика	Кількість годин
1	Окремі теорії походження виховання	2
2	Погляди наукового світу на об'єкт і предмет педагогіки	2
3	Становлення і розвиток дидактики	2
4	Основна функція моделювання у дидактичних дослідженнях	2
5	Окремі аспекти кваліметричного підходу	2
6	Окремі аспекти системно-змістової декомпозиції знань	4
7	Наукове авторство з педагогіки про процес навчання	2
8	Про учіння і розвиток	2
9	Основні висновки щодо застосування системної призми до учіння як багатовидової діяльності учня	2
10	Характеристика та приклади розпізнавального та репродуктивного рівнів засвоєння.	2
11	Приклади діагностики творчого рівня засвоєння знань.	2
12	Закономірності навчання та їх характеристика.	2
13	Тлумачення реалізації закону гармонізації в новітній школі	2
14	Структура цілей розвивального навчання	2
15	Структура цілей виховної групи.	2
16	Суть класифікації методів навчання на основі їх системної структури	2
17	Важливість уніфікації методів навчання і новітній школі	2
18	Структура та характеристика інноваційних методів, принципів, правил навчання для організації навчального процесу в системі онлайн	2
19	Що покладено в основу класифікації типів форм навчання. Уніфікація типів уроків в освітніх закладах в системі онлайн	4
20	Виокремлення узагальнюючої класифікації уроків.	4
21	Виокремлення плюсів та мінусів окремих форм організації навчання.	6
22	Характеристика акмеологічних напрямків в новітній школі.	2
23	Основні аспекти предметоцентризму	4
24	Відмінності між моносистемними та полісистемними знаннями	2
Всього:		60

5. Індивідуальна науково-дослідна робота

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності магістранта, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання магістрантами ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Педагогіка новітньої школи» – це вид науково-дослідної роботи магістранта, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять і охоплює декілька тем або один із змістових блоків навчального курсу.

Вид ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

✓ науково-педагогічне дослідження у вигляді творчого проекту (машинописний варіант, відеоряд у вигляді презентації у програмі PowerPoint), що охоплює змістовий блок одного із модулів – **30 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – вступ, основна частина, висновки, додатки, список використаних джерел. Один із додатків – Презентація у програмі PowerPoint.

Пропонована тематика творчих проектів:

Модуль I.

- Генеза компетентнісного підходу у західній та українській педагогічній теорії.
- Сучасні тенденції розвитку новітньої школи в Україні: теорія і практика.

Модуль II.

- Організація навчального процесу в освітніх закладах України і світу (порівняльний аналіз).
- Форми організації навчального процесу в освітніх закладах новітньої школи. Урок: вступний етап (навчальна дисципліна і тема за вибором магістранта).
- Інноваційні форми та методи навчання в новітній школі країн Західної Європи та США.
- Сучасні технології навчання: досвід використання.
- Дистанційне навчання як новітній вектор трансформації новітньої школи в Україні.
- Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі сучасної новітньої школи.

Модуль III.

- Сучасна школа очима здобувача вищої освіти з педагогічних спеціальностей: сучасне й майбутнє (бачення перспектив розвитку Київського університету імені Бориса Грінченка).
- Навчаємо й виховуємо в умовах новітньої школи.
- Педагог, на якого чекає сучасна система новітньої освіти в Україні.

Критерії та шкалу оцінювання творчого проекту подано у табл. 5.1 і 5.2.

Таблиця 5.1

Критерії оцінювання науково-педагогічного дослідження у вигляді творчого проекту

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети і завдань дослідження	3 бали
2.	Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності	5 балів

3.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5 бали
4.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	3 бали
5.	Розроблення і захист наукового проекту у програмі PowerPoint (Презентація)	10 балів
6.	Прилюдний захист творчого проекту	4 балів
Разом		30 балів

Таблиця 5.2

Шкала оцінювання науково-педагогічного дослідження у вигляді творчого проекту
(машинописний варіант + Презентація)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	26-30	Відмінно
Достатній	20-25	Добре
Середній	14-19	Задовільно
Низький	0-13	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи».

Магістрант може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

6. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійного мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача, самостійна робота студентів з книгою, виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії, створення ситуації пізнавальної новизни, створення ситуації зацікавленості (методи аналогій тощо).

7. Методи оцінювання

Навчальні досягнення магістрантів із дисципліни «Педагогіка вищої школи» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 9.1.

У процесі оцінювання навчальних досягнень магістрантів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування.
- **Методи самоконтролю:** самоаналіз.

8. Засоби діагностики результатів навчання

- Стандартизовані тести
- Командні проекти
- Аналітичні звіти, реферативна робота
- Презентації результатів виконання завдань та досліджень

9. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Кожний модуль включає бали за відвідування магістрантом лекційних та семінарських занять, роботу на семінарських заняттях (відповіді на запитання теоретичного блоку, участь у навчальній дискусії, колоквиумі), виконання самостійної та індивідуальну роботи, модульний контроль знань.

Таблиця 9.1

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для іспиту, курсового проєкту (роботи), практики	Для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C	задовільно	
64 – 73	D		
60 – 63	E		
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним

			вивченням дисципліни
--	--	--	-------------------------

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 9.2.

Таблиця 9.2

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень магістрантів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння успішно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Творчі проекти обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (див. п. «Захист творчих проектів»).

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань і здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. У відповідності до **Таблиці для розрахунку максимальної кількості балів**, одержаних студентом під час вивчення навчальної дисципліни результати навчальних досягнень студентів оцінюються уніфіковано із застосуванням коефіцієнту (табл. 9.3).

Таблиця 9.3

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	6
2.	Відвідування і відповідь на семінарських заняттях	6 + 60=66
3.	Модульні контрольні роботи (1, 2)	50
4.	Самостійна робота	30
5.	Індивідуальна навчально-дослідна робота	30
6.	Підсумкове тестування	10
7.	Екзамен	40
Підсумковий рейтинговий бал Коефіцієнт перерахунку 192 : 60		192 + 40 3,2

Розрахунок балів подано з урахуванням можливості студенту взяти участь в обговоренні визначених програмою питань семінарських занять з навчальної дисципліни не менше ніж 80 % із запрограмованих навчальних занять.

У табл. 9.4 представлено розподіл балів, що присвоюються магістрантам упродовж вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи».

Таблиця 9.4

Розподіл балів, що присвоюються магістрантам

МОДУЛІ					Індивідуальна робота ЗМ 1, ЗМ 2, ЗМ 3	Модульні контрольні роботи м/к 1, м/к 2	Підсумкове тестування	Екзамен
Змістовий модуль 1 (відвідування лекцій, відвідування і відповідь на семінарі, самостійна робота)	Змістовий модуль 2 (відвідування лекцій, відвідування і відповідь на семінарі, самостійна робота)		Змістовий модуль 3 (відвідування лекцій, відвідування і відповідь на семінарі, самостійна робота)					
T1	T2	T3	T4	T5				
34	36		32		30	50	10	40

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, виконання самостійної та індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

10. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.
2. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи.
3. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни.
4. Тестові завдання для здійснення проміжного контролю знань з дисципліни.
5. Тестові завдання для здійснення підсумкового контролю знань з дисципліни.

11. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Категоріальний апарат педагогіки новітньої школи.
2. Дидактична система: основні закони й закономірності
3. Методи педагогічних досліджень. Повна характеристика педагогічного експерименту.
4. Організація самостійної роботи студентів. Аналіз різних варіантів її здійснення.
5. Основні шляхи розвитку школи і освіти в Україні.
6. Діагностика рівнів засвоєння знань на прикладі конкретної теми.
7. Характеристик основних цілей системи надання освітніх послуг в новітній школі.
8. Структура особистості. Об'єкт і предмет педагогіки вищої школи під кутом зору структури особистості за Рубінштейном.
9. Дидактичні змінні пари.
10. Дидактична система, характеристика її елементів.
11. Технологічність навчального процесу. Приклади технологій.
12. Аспекти педагогіки, їх характеристика та взаємозв'язок.
13. Концепція 12-річної школи.
14. Дидактичний цикл, характеристика його компонентів.
15. Соціально-економічні та педагогічні засади реформування школи.
16. Визначення темпу засвоєння знань(на прикладі конкретної теми).
17. Таксономія Блума. Вираження цілей навчання за допомогою таксономії. 15. Метод проектів у навчанні.
18. Процес навчання як взаємопов'язана діяльність учителя і учнів(викладача і студентів).
19. К.Д.Ушинський про народність у вихованні.
20. Рівні засвоєння знань, їх характеристика.
21. Продуктивне навчання.
22. Класифікація педагогічних методів в новітній школі
23. Зміст освіти. Теорії освіти, структура освіти.
24. Системний підхід у навчанні. Системна призма.
25. Методи навчання. Їх класифікація на основі самостійної пізнавальної діяльності учнів
26. Діяльнісний підхід у навчанні.

27. Сучасні засоби навчання.
28. Технології диференційованого навчання.
29. Учіння – діяльність суб'єкта навчання. Характеристика його компонентів.
30. Технологія проблемного навчання.
31. Принципи навчання., їх характеристика. Історико-логічний характер принципів навчання.
32. Зовнішня диференціація у навчанні.
33. Технологія В.Ф.Шаталова.
34. Антипедагогічна суть єзуїтської педагогіки.
35. Неурочні форми організації навчання.
36. Лицарське виховання. Середньовічні університети.
37. Суть розвивального навчання.
38. Теоретичні засади професійної орієнтації учнів.
39. Основи морального, трудового та фізичного виховання.
40. Тестування успішності. Діагностика навчальних досягнень учнів. 12-бальна система оцінювання навчальних досягнень учнів(студентів).
41. Національна система виховання.
42. Закони навчання., їх характеристика та застосування.
43. Закон активності: його суть та зміст..
44. Проблема вибору методів навчання.
45. Нестандартні уроки.
46. 44. Закони єдності навчання і розвитку та навчання і виховання.
47. Психолого-педагогічні засади застосування засобів навчання.
48. Песталоцці і Герbart про єдність навчання, виховання і розвиток .
49. Цілі навчання Погляди щодо співвідношення мети, цілей і завдань навчання і виховання..
50. Класифікація методів навчання на основі джерел інформації..
51. Зміст освіти і навчання. Проблема стандартів освіти.
52. Суть і зміст політехнічної освіти.
53. Базовий, типовий і шкільний навчальні плани.
54. Навчальний план вищого навчального закладу.
55. Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціальності.
56. Проектування навчального процесу.
57. Кредитно-модульна та кредитно-трансферна система організації навчання.
58. Лекційно-семінарська система навчання.
59. Закон відповідності методів навчання цілям навчання.
60. Студент і викладач вищого навчального закладу. Проблема стосунків між ними.

12. Рекомендована література

Нормативно-правова база

- 1.Закон України "Про вищу освіту". Закон від 01.07.2014 No 1556-VIIvnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu.
- 2.Закон України «Про наукову і наукову і науково-технічну діяльність».
- 3.Закон України «Про освіту» No 1060-XII від 23.05.1991 р. Відомості Верховної Ради УРСР . –1991. –N34. –Ст. 451.

4. Наказ МОН України. Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи № 943 16 жовтня 2009 року.
5. Положення про державний вищий заклад освіти. Постанова КМ України від 05.09.1996р. №1074 // Інформ. збірник Мін. освіти і науки України. К., 1997. №1. С.3-22.
6. Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) : Постанова Кабінету Міністрів України №65 від 20.01.1998 р.
7. Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту). Постанова КМ України від 20.01.1998 р. № 65 // Офіційний вісник України. 1998. №3. С.202-207.
8. Примірний статут вищої освіти. Інформ. зб. МО України. 1997, №20.
9. Про вищу освіту: Закон України № 2984 –III від 17 січня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. №20.
10. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття») : Постанова Кабінету Міністрів України № 896 від 03. 11.2004 р.
11. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій України: Постанова КМ України №1341 від 23.11.2011 р. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/1326289476970265/page5>
12. Про затвердження Положення про державний вищий заклад освіти : Постанова Кабінету Міністрів України № 1074 від 5.09.1996 р.
13. Про затвердження форм документів з підготовки кадрів у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації : Наказ МОНмолодьспорту України № 384 від 29 березня 2012 р. : реєстр в Міністерстві юстиції від 3 травня 2012 р. за № 711/21024.
14. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України № 347/2002 від 17.04.2002 р.
15. Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців: Тимчасове положення // Наказ МОН України від 23.01.2004. № 48.
16. Про Положення про національний заклад (установу) України : Указ Президента України № 1334/2004 (1334/2004) від 02.11.2004 р.
17. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 року.

Основна

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія. Підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів вищих навчальних закладів / А.М.Алексюк. – К.:Либідь, 1998. – 554 с.
2. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: Навч.- метод. посіб./Л.В.Артемова. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
3. Барановська Л.В. Педагогіка та психологія вищої: школи:навч.посб. / Л.В.Барановська. – К.: НАУ, 2015. – 240с. – С.85 – 98
4. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А., Кандыбович С.Л. Психология высшей школы: учеб.пособие / М.И.Дьяченко, Л.А.Кандыбович, С.Л. Кандыбович. – Мн.:Харвест, 2006. – 416с. С. 10-30.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/1023406/>
5. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навч. літератури, 2006. – 384 с. – С.8 – 59.
6. Кнодель Л. В. Педагогіка вищої школи : посіб. для магістрів / Л. В. Кнодель. – К. : Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. – 136 с.
7. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / А.І.Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486с. – С.13-29
8. Кудіна В.В., Соловей М.І., Спіцин Є.С. Педагогіки вищої школи / В.В.Кудіна, М.І.Соловей, Є.С.Спіцин. – К.: Ленвіт, 2007.
9. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : Навчальний посібник / І. В. Малафійк. – К. : Видавничий дім «Слово», 2014. – 632 с.
10. Могилевкин Е.А. Карьерный рост: диагностика, технологии, тренинг. Монография. – СПб.: Речь, 2007 – 336с.

11. Митина Л.М. Профессиональная деятельность и здоровье педагога: Учеб.пособие /Под общ.ред. Л.М.Митиной. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 368с.
12. Мороз О. Г. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. / О. Г. Мороз, О. С. Падалка, В. І. Юрченко; за заг. ред. О. Г. Мороза. – К. : НПУ, 2003. – 267 с
13. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.
14. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / З. Н. Курлянд, О.С. Цокур та ін. ; за ред. З. Н. Курлянд. – 3-е вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2007. – 495 с.
15. Педагогика и психология высшей школы : учеб. пособие для вузов/ отв. ред. М. В. Буланова- Топоркова. - Ростов н/Д: Феникс, 2002.-544с.
16. Педагогика и психология высшей школы: Учеб. пособ. для студ. и аспирантов вузов / Под ред. С.И.Самыгина. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 544 с. – С. 115-133
17. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: К.: Каравела, 2014. – 360с.
18. Приходько М.І. Педагогіки вищої школи: курс лекцій для магістрів. – Запоріжжя ЗДУ, 2001.
19. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах: монографія / В.Т.Лозовецька. – Київ: 2015. – 279с.
20. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. – К.: Конкор, 2011. – 628 с.
21. Психология профессионального здоровья. Учебное пособие / Под ред. проф. Г.С.Никифорова. – СПб: Речь, 2006. – 480с. – С.9-40, 204-217, 297 – 380.
22. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. К. : "Академвидав", 2006. – 352 с.
23. Хрестоматія з педагогіки вищої школи : навч. посібн. / за заг. ред. В. І. Лозової. – Х. : Віровець А.П. "Апостроф", 2011. – 408 с.
24. Чернілевський Д.В., Томчук М.І. Педагогіка та психологія вищої школи: навч.посібник. – Вінниця: «Україна», 2006. 402 с.
25. Шарипов Ф.В. Педагогика и психология высшей школы: учеб.пособие. М.: Логос, 2012. 448 с.

Додаткова

1. Андреев А.А. Педагогика высшей школы. Новый курс. М. : Московский международный институт эконометрики, информатики, финансов и права, 2002. – 264 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. - 576 с.
3. Вдовюк В.И., Фильков С.М. Основы педагогики высшей школы в структурно-логических схемах: Учебное пособие. – М.: МГИМО (У) России, 2004. – 67с.
4. Егоров В.В., Скибицкий Э.Г., Храпченков В.Г. Педагогика высшей школы: учебное пособие. – Новосибирск: САФБД, 2008. – 260с.
5. Кнодель Л. В. Педагогіка вищої школи : посіб. для магістрів / Л. В. Кнодель. – К. : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2008. – 136 с.
6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи // Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с
7. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід / Укл. Антонюк Л.Л., Василькова Н.В. та ін.- К.:КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2016. – 61с.
8. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник. Львів: ЛДУВС, 2012. 180 с.
9. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
10. Пионова Р.С. Педагогика высшей школы: учебное пособие / Р.С.Пионова. – Мн.:Университетское, 2002. – 256с.

11. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посіб / З. І. Слєпкань. – К. : Вища шк., 2005. – 239 с.
12. Смолкина А.М. Методы активного обучения: научч.-метод.пособие. М.: Высшая школа, 1991. – 176 с.
13. Тернопільська В.І. Довідник з виховної роботи зі студентами / В.І.Тернопільська, Т.В.Коломієць, І.О.Піонтківська. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 264с.
14. Хуторской А.В. Современная дидактика:Учебник для вузов. СПб: Питер, 2001. – 544с.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua/>– Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України;
2. <http://nbuv.gov.ua/>– Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;
3. <http://www.dnrb.gov.ua/>– Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського;
4. <http://www.osvita.org.ua/>– Освітній портал – освіта в Україні, освіта за кордоном;
5. <http://ostriv.in.ua/>– Освітній шкільний інтернет-портал «Острів знань»;
- <http://www.gumer.info/>– Библиотека Гумер – гуманитарные науки.

